

Komárom: Kórház kert

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
	Jogszabályi háttér.....	3
	A védett érték adatainak frissítése	3
	Dokumentumfotók	8
2.	Természetvédelmi célkitűzések	18
3.	Részletes természetvédelmi kezelési terv	18
3.1.	Természetvédelmi stratégiák	18
3.2.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	19
	3.2.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	19
	3.2.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme	19
	3.2.3. Látogatás	19
	3.2.4. Oktatás és bemutatás.....	19
	3.2.5. Kutatás, vizsgálatok	19
	3.2.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	20
	3.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek	20
	3.2.8. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	20
3.3.	Kezelési egységek.....	20
	3.3.3. KE01 – Kastélypark.....	21
	3.3.1. KE02 – Gyümölcsös	22
	3.3.2. KE03 – Kórház	22
3.4.	Adminisztráció.....	23
3.5.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	23

1. Azonosító adatok

Jogszábiályi háttér

Védetté nyilvánító határozat: Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2015 (X.22) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről

Védetté nyilvánítás ideje: 1992

Kategória: helyi jelentőségű természetvédelmi terület

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: növénytani, állattani

Részletesebben: „Értékes növényvilágának megőrzése fontos. Az egykori kastélyt különleges fákkal és bokrokkal beültetett csaknem 7 hektáros park öleli körül. Évszázados kőris (*Fraxinus* sp.), bükk (*Fagus sylvatica*), vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), páfrányfenyő (*Ginkgo biloba*), platán (*Platanus x hybrida*), fekete fenyő (*Pinus nigra*), közönséges gyertyán (*Carpinus betulus*) és hársfák (*Tilia* sp.) némelyikének körmérete az 5 métert is eléri. Árnyékukban odvas keltike (*Corydalis cava*), hóvirág (*Galanthus nivalis*), erdei tulipán (*Tulipa sylvestris*) és téltemető (*Eranthis hyemalis*) is virágzik. itt. Az idős fákon és a sűrű cserjeszintben számos madárfaj költ.”

hrs.: 4576

Művelési ág: kórház

Kiterjedése: 6,4291 ha

Tulajdonos: Magyar Állam

Kezelő: Komárom-Selye János Kórház és Rendelőintézet

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet és mellékletei további részleteket nem tartalmaznak.

A védett érték adatainak frissítése

A természetvédelmi terület elhelyezkedése:

A park Komárom természeti értékekben egyik leggazdagabb védett területe. Területéről 2013-ban ökológiai állapotfelmérés készült, ennek alapján a következő védett fajok fordulnak elő a területen:

Növények:

Vitéz kosbor (*Orchis militaris*) 1 tő
 Tavaszi tözike (*Leucojum vernum*) néhány tő
 Téltemető (*Eranthis hyemalis*) 30–40 tő

Gerinctelenek:

kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*)
 nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
 kis rókafele (*Aglais urticae*)
 fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*)

Kétéltűek:

erdei béka (*Rana dalmatina*)
 zöld varangy (*Bufo viridis*)
 barna varangy (*Bufo bufo*)

Hüllők: fűggyík (*Lacerta agilis*)

Madarak:

Erdei fülesbagoly (*Asio otus*) 1 pár
 nyaktekerész (*Jynx torquilla*) 1 pár
 nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) 1 pár

közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) 1 pár
barázdabillegető (*Motacilla alba*) 1 pár
vörösbegy (*Erithacus rubecula*) 2 pár
fülemüle (*Luscinia megarhynchos*) 1 pár
házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*) 1 pár
fekete rigó (*Turdus merula*) 3–4 pár
énekes rigó (*Turdus philomelos*) 1 pár
kerti geze (*Hippolais icterina*) 1 pár
barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) 3 pár
kis poszáta (*Sylvia curruca*) 1 pár
csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*) 2 pár
szürke légykapó (*Muscicapa striata*) 1 pár
örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) 1 pár
kékcinege (*Parus caeruleus*) 1 pár
széncinege (*Parus major*) 3–5 pár
csuszka (*Sitta europaea*) 3–4 pár
rövidkarmú fakúsz (*Certhia brachydactyla*) 1 pár
seregély (*Sturnus vulgaris*) 2–3 pár
mezei veréb (*Passer montanus*) 2–3 pár
zöldike (*Carduelis chloris*) 1 pár

Emlősök:

kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
közönséges denevér (*Myotis myotis*)
sün (*Erinaceus roumanicus*)

A 2024-ben kimutatott további növényfajok (természetes kísérőfaj, idegenhonos faj):

Acer platanoides
Aesculus hippocastanum
Agropyron repens
Artemisia vulgaris
Aster lanceolatus
Betula pendula
Buxus sempervirens
Carpinus betulus
Cirsium arvense
Corylus colurna
Euonymus europaeus
Fraxinus excelsior
Ginkgo biloba
Hedera helix
Juglans regia
Ligustrum vulgare
Picea abies

Pinus nigra
Plantago lanceolata
Platanus ×acerifolia
Quercus robur
Rubus caesius
Sambucus nigra
Smyrniolum perforatum
Sophora japonica
Taraxacum officinale
Taxus baccata
Tilia platyphyllos
Trifolium pratense
Ulmus laevis
Ulmus minor
Urtica dioica
Viburnum lantana
Vinca minor

A park területén összesen 27 db 50 évesnél idősebbre becsült korú fa van. Közülük 11 fa lehet idősebb 80 évesnél, 6 pedig 100 éves fölötti. A legidősebb két kocsányos tölgy (*Quercus*

robur) (kb. 150 és 140 évesek) és egy 140 évesre becsült Japánakác (*Sophora japonica*). Mérete alapján ez a példány hazánk 14. legnagyobb japánakáca.

A Kórházparkban található idősebb fák fajaj szerint megoszlása

A Kórházpark idős fáinak méret szerinti megoszlása

Azonosító	Fafaj	Átmérő (cm)	N	E
241214_579	<i>Sophora japonica</i>	170	47,734989	18,167746
241214_580	<i>Corylus colurna</i>	90	47,735099	18,167848
241214_581	<i>Quercus robur</i>	80	47,734953	18,167411
241214_582	<i>Quercus robur</i>	140	47,734864	18,167497
241214_583	<i>Carpinus betulus</i>	50	47,73485	18,16734
241214_584	<i>Sophora japonica</i>	80	47,734743	18,166926
241214_585	<i>Pinus nigra</i>	55	47,734563	18,167129
241214_586	<i>Tilia platyphyllos</i>	120	47,73452	18,167293
241214_587	<i>Platanus ×acerifolia</i>	70	47,734232	18,16704
241214_588	<i>Pinus nigra</i>	65	47,73409	18,167155
241214_589	<i>Pinus nigra</i>	60	47,73405	18,166972
241214_590	<i>Ginkgo biloba</i>	75	47,734278	18,166702
241214_591	<i>Tilia platyphyllos</i>	55	47,73407	18,166072
241214_594	<i>Ulmus laevis</i>	65	47,733238	18,165753
241214_595	<i>Quercus robur</i>	110	47,733972	18,166402
241214_596	<i>Tilia platyphyllos</i>	60	47,733525	18,166534
241214_597	<i>Tilia platyphyllos</i>	65	47,733545	18,166828
241214_598	<i>Aesculus hippocastanum</i>	70	47,733078	18,166839
241214_599	<i>Aesculus hippocastanum</i>	50	47,733029	18,167254
241214_603	<i>Carpinus betulus</i>	55	47,73352	18,168307
241214_604	<i>Tilia platyphyllos</i>	55	47,733387	18,167853
241214_605	<i>Carpinus betulus</i>	55	47,733352	18,167728

Azonosító	Fafaj	Átmérő (cm)	N	E
241214_606	<i>Quercus robur</i>	100	47,733256	18,167362
241214_607	<i>Quercus robur</i>	80	47,733911	18,168926
241214_608	<i>Acer platanoides</i>	65	47,734129	18,168474
241214_609	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	47,734261	18,168459
241214_610	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	47,734396	18,168167
241214_611	<i>Quercus robur</i>	100	47,734437	18,168831
241214_612	<i>Quercus robur</i>	80	47,734666	18,169294
241214_613	<i>Tilia platyphyllos</i>	80	47,734659	18,170089
241214_614	<i>Platanus ×acerifolia</i>	120	47,73504	18,168996
241214_615	<i>Quercus robur</i>	150	47,734956	18,168424
241214_616	<i>Sophora japonica</i>	90	47,73475	18,168651

Dokumentumfotók

Védettséget jelző tábla a kórházkert bejáratának közelében, balra és előtt puszpángmoly károsította nagyrészt elpusztult puszpángsövény

Idős japánakác (*Sophora japonica*) a kórházkertben

Idős törökmogyoró (*Corylus colurna*) és névtáblája a kórházkertben

Puszpángmoly által károsított (elpusztított) puszpángsövény

Kivágott idős fa a kórházkertben (pótlás nélkül) – valószínűleg a nagy fák adatbázisában 2007-ben még szereplő 407 cm törzskerületű mezei szil (*Ulmus minor*)

Fiatál gyümölcsös a kórházkertben

Kivágott idős kocsányos tölgyek (*Quercus robur*) a kórházkertben

Védettséget jelző tábla a kórházkert belsejében

Idős platán a kórházkertben

Idős kocsányos-tölgy a kórházkertben

2. Természetvédelmi célkitűzések

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeken meghatározott alapvető természetvédelmi cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytakasulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

Rendeltetés: A Kórházkert természetközeli élőhelyeinek, az itt élő fajok és közösségek megőrzése és kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- A természetes élőhelyek és fajaik fennmaradásának biztosítása
- A természeti és kultúrtörténeti értékek együttese fennmaradásának biztosítása
- A terület élővilágának védelme
- A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése
- A területen gyorsan terjedő özönfajok állományának csökkentése, a természetes, őshonos fajösszetétel fenntartása
- Lágym- és fásszárú tájidegen fajok arányának visszaszorítása

3. Részletes természetvédelmi kezelési terv

3.1. Természetvédelmi stratégiák

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.), az összes komáromi helyi védett területre és értékre vonatkozó önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

- a.) Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani, a tájidegen fákat folyamatosan hazai, tájban honos fafajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni – ez a kitétel nem vonatkozik a Kórházkert idős, nem őshonos fáira.
- b.) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- c.) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- d.) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot kell rögzíteni és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

A Kórházkert védelmének célja a kiemelt zöldövezeti területek, növénytakasulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása, a természetközeli élőhelyek legalább mai állapotukban való megtartása, optimális esetben javítása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- Tilos a védett terület állapotát és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.
- Erdő, rét, legelő művelési ágának megváltoztatásához csak kivételes esetben és csak a természetvédelem érdekeinek megfelelően szabad hozzájárulni.
- A természetvédelmi területen tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni,

amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja.

- A természetvédelmi területen fokozott figyelmet kell fordítani a hulladékok folyamatos eltávolítására, a rendszeres zöldterület kezelésre, amennyiben szükséges karbantartási ütemtervet kell készíteni a folyamatos fenntartás céljából.
- Az özönnövények állományainak megfigyelése, szükség esetén visszaszorításuk
- Kiemelt védett fajok jelenlétének, állományainak monitorozása, szükség esetén fajvédelmi tennivalók meghatározása, végrehajtása
- A művelési ág besorolások aktuális műveléshez igazítása

3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.2.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- Az őshonos és/vagy idős fák megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de az énekesmadarak költési időszaka és a denevérek betelelése előtt kell elvégezni.
- A fák betegségek és kártevők elleni védelme

3.2.3. Látogatás

- A Kórházkert területe szabadon látogatható (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- A védett területen belül levő épületek belső terei a Selye János kórház házirendje szerint látogathatók.

3.2.4. Oktatás és bemutatás

- Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni, ahol a természetvédelmi terület növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók. (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport)
- A meglevő információs táblák szükség esetén felújítandók, tartalmuk frissítendő
- A terület és védettsége történetének megismertetése
- A Zöld Komárom applikációba való integrálás.

3.2.5. Kutatás, vizsgálatok

- A terület egészen a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés után végezhetők.

- A terület és védettsége történetének felkutatása
- A terület élővilágának felmérése és nyomon követése

3.2.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A meglevő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A meglevő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti

3.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A Kórházkert tájképi jellegét meg kell őrizni

3.2.8. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

3.3. Kezelési egységek

A védett terület legnagyobb részén zárt parkerdő található zömében 40–60 éves fákkal, sűrű borostyános gyepszinttel. Innen a matuzsálemi korú fák szinte mindegyikét kivágták. A kórház épülete körül a park lombkoronája nem zárt, itt több matuzsálemi korú fa maradt fenn parkosított környezetben. A területhez tartozik egy fiatal gyümölcsös gyomos sorközökkel és romos melléképületekkel.

3.3.3. KE01 – Kastélypark

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a kórházépület mögötti zárt lombkoronaszintű őshonos és részben idegenhonos fafajok alkotta parkerdő.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- P6 – Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- A ritkábban látogatott, nehezebben elérhető, emberi életet nem veszélyeztető helyeken a lábon álló öreg fák kivágása, földön fekvő holtfa, száradék eltávolítása, a fák egészségügyi kezelése nem javasolt
- vágástéri maradék helyben meghagyása javasolt
- Mikroélelőhelyek fenntartása
- Tarvágás mellőzése
- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyep feltörése nem megengedett
- Terület beépítése nem megengedett
- A kaszálások intenzitása a természetközeli állapotokat jelző növényfajok virágzásának és termésérésének elősegítéséhez igazítva
- A kaszálások idejének ütemezése a természetvédelmi szempontból értékesebb fajok szaporodásbiológiájának figyelembevételével történjen
- idegenhonos fa és cserjefajok eltávolítása

- szelektív és biológiai szűnyogirtás a vegyszeres helyett
- vadat vonzó létesítmények nem telepíthetők

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az idegenhonos fajok visszaszorítását eredményező beavatkozások lehetségesek.

Kezelési javaslatok indoklása

A Kórházkert idős faállománya és régóta viszonylagosan háborítatlan ökoszisztémája természetes elemeket őriz, jelentős átalakítása nem szükséges.

3.3.1. KE02 – Gyümölcsös

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a terület nyugati szegletében található fiatal szilva-ültetvény.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyep feltörése nem megengedett
- Terület beépítése nem megengedett
- A sorközök kaszálása javasolt

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Sorközök gyepjének felülvetése (ültetése) természetes kísérőfajokkal lehetséges
- A terület extenzív (vegyszermentes) kezelése
- Potenciálisan az élőhely átalakítása őshonos fafajú parkká

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok követése javítja az őshonos fajok fennmaradási feltételeit és növeli a természetközeli élőhelyek kiterjedését és javítja állapotukat.

3.3.2. KE03 – Kórház

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a Selye János kórház fő- és melléképületeinek környéke több matuzsálemi korú maradványfával.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- károsodott puszpángsövény növényvédelme vagy lecserélése
- szemetes területek, szemétlerakók felszámolása
- járófelületek sözésének mellőzése
- burkolatlan felületek kiterjedésének növelése

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Természetes lágyszárúsztű park területének növelése

Kezelési javaslatok indoklása

- A kezelési javaslatok követése javítja az őshonos fajok fennmaradási feltételeit és növeli a természetközeli élőhelyek kiterjedését.

3.4. Adminisztráció

- Biztosítani kell, hogy a tervezési terület a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- Védett terület megnevezésének helyesírás szabályai szerinti korrigálása
- A védettség területi hatálya felülvizsgálandó (fiatal gyümölcsös védettsége)
- A terület kezelője mellett kötelezően kijelölendő a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelője.

3.5. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.

A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Komárom Város Önkormányzata ellenőrzi.

A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Komárom Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.